

УДК 821.163.41-34

ТАНЕ ЧИФУТКА

Има у Н. јед'н сокак што се вика Трговачки сокак. Не иде право, него завива од наоколо и изликује на дугу. Улегнеш у њег, од главну Варош чаршију, а искочиш код Ставрџу Тосу, што продава гвојзе, б'ш при његову двоспратницу.

И истин је бија трговачки сокак, зашто су у њег' седели први трговци и туј су ги биле куће.

Туј је седеја стари Хаџи Пеша Пеша, Хаџи Пишмиш, Горча Пантолонџија, Ђорђа Шнајдер, учитељ Таса, Јован Белкић, Јован Кеџић, Мика Адамушов, Стојан Сремџија, Михајло Жабота, - све први и најгламни људи и трговци. Било је и сиротиња, ама се т'г и неје могло да рекне да има сиротиња, зашто си св'ка кућа имаше кућиште и лојзенце.

На крај сокак спрођу Хаџи Пешину кућу држаја је дућан ники Тоне, Тане, викан Чифутка, а туј је и седеја из авлију у кућу Сотира Јовановог терџију.

И Чифутка је бија трговац, ама његова трговина је била с пуџи мужи, коштелке, рибе тазе и слане, с'с лубенице к'д ги је време, с мекике у посно, с печурке по кишу, а најгламно му је било – плоче за мртваџи.

Пун дућан му је бија с теја плоче – крстови – за мртви; к'кви ти крстови неје било у његов дућан: и големи, и средњи и малечки и исписани и неисписани, ишарани и нешарани – све ујдурисано, с'лте чекају на мртваџа, па да ги напише име и да ги однесе на гробје и намести.

К'д му улегнеш у дућан стра да те уфати од онија крстови и крстаче!

Тане Чифутка је бија много добар човек; а шалџија беше – такој бива! Да не прође човек а да се не закачи за Чифутку – чудо би било! Тераше коменџију по в'зд'н с комшије! Пазари у турско време к'кви су били? Чекаше се од суботу на суботу и пред големи празници, Т'г ако падне ника пара, иначе си дућанџије по цел д'н дремају и бију муве с коњски репови!

Чифутка неје седеја цабе! Он знајеше да плете и серкмики и црпци за рибе, па ако не (продаваше) крстови и крстаче, он работеше серкмики па ги продаваше на чаршлије и сељаџи, те му од њи падаше по нека пара.

Носеше чашире турлије и цариградски појас а беше сређан раст и убав човек беше. Чифутка су га прозвали, због што је работија све нешто и муваше се за работу аметом к'ко

чифути. Не га је било срамота, него што год му падне под руке, он се погађа да га изработи, па ако н' уме сам, он нађе другога, препогоди се, па и њему остане нека пара.

Бија је човек протуран и све му је нешто ишло по руку. Ако купи робу – први ги испрода; ако прави мекике, први ги испрода. Много је еспап фалија. С'лте се он чујеше к'д ће да прођеш кроз варош:

– Изволте пужи мужи, арни, добри, у једну воду се вару и пуштају рогови да се деца плашу; тазе, тазел'к коштелке из Мораву, добре, стиснуте, да запнеш па да гу разбијеш; моруна тазел'к из Црно море с'лте за пријатељи и за купус и пасуљ; ајде пријатељу, ајде улази слободно, па излегни из дућан и главачким, мен' би било свеједно.

– Пошто пужи мужи? - зач'кне га Дина Сојторија, у пролаз – да несу чифутски?

– С'с кућицу, Дино, осам за марјаш, а ако се фаћаш кефил да ги ољуштиш без кување – два гроша ока к'ко за теб'!

– Чифутко, поган си на језик; од сабајле искаш ешкетрбокје'сн!

– Неје Дино, т'кој му реч долази. За теб' и несу пужови – што питујеш? И што ги не фаћаш сам, к'д си по в'зд'н у лојза, него купује човек! К'д си ти купија нешто у чаршију за једење, те и с'г?! Него научило куче да сврне на касапницу, па и Дина да се закачи за Чифутку.

* * *

Субота к'д му дође – не седа. На једну страну жена мери рибу, на другу страну син броји пужеви и ди-

за по мало из чекмеце за у *Два лафа*, а сам Чифутка с'лте придева крстови и крстаче на сељаци.

– Оди, брате, оди прико: сврни, обрни, наврни, преврни, пипај, дигни, спушти – да се пазар прави. На мртви треба камен, плоча, крст, крстача, зашто је свакако искочило; што ти нема по гробови куд нема крстача: и вештице, и вампири, и ђаволи и караконцуле, вукодлаци, к'ква ти ала и невада нема; а куд је крстача турена, рат-рат си отиднеш, чучнеш на зем' при гроб, поплачеш малко, па си идеш, - нити те кој' пита, нити те кој' трза.

– Узимајте док је по рано, зашто тај еспап тешко се налази! Слободно, слободно, прике, дигни га да виш к'ко ће ти стоји уз глав' – да не мрднеш иље и миље године; а ја се подуфаћам да ти га наместим на гроб, само ти глај те поскоро отегни краци...

– Неје скуп, багатела, т'к'в капут за теј паре не мож' нигде да нађеш! Узми, носи, не питуј пошто. Што има да кошта камен? Донеси једно прасе, два ћурана, стотину јајца и мало вуне, па дизај! Што има много – много да се погађамо...

– А на паре пошто, газда Чифутко?

– Оћеш ли без слова или сас слова? Без слова 80 гроша, а сас слова 150 гроша, да се не цакаримо! Дај руку – носи, узимај, трљај главу с њег' и да Бог да ти се врене на омлађеји. Са здравје да га изручаш да Бог да!

– Много је газда, – збори сељак, – доста је 90 гроша, па ћу ти донесем и мало вуну од дом.

– Алал нек’ ти је еспап; са здравје да га изручате па да сте живи и здрави и да си купите још по јед’н. Носи, дизај - с’лте пазар да се праји, неје еспап за чекање, нити газда за варање!

К’д продава теја крстаче да би кој’ да не застане и да не послуша његове комендије и сојтарл’ци. Сељаци га не разбирају што збори, зашто зборише брго к’ко чегртало! Узме ги паре, натовари ги камен на грбину, испрати ги, плуцне по њи – па седне на столицу пред дућан да се одмора од зборење и пазарл’к!

У вечер седне с’с жену те преброју пазар и на сина си да по 2 – 3 гроша за недељу да искочи с друство; и тој к’д ће да му да, чита му вакелу по читав сат:

– Пази куд идеш, синко, отварај очи куд паре фрљаш, зашто видиш и сам к’ко се мучно зарађује. На пужи мужи што остањује? Ти и сам видиш – не мож’ се исплати и оној твоје бројење, а камо ли ништо да остане; фатаја сам есап: на двеста комата, једва истерамо триес пара! Е! Па т’кој ти је и од коштелке и од лубенице и од овај други емиш: половин продаш – половин скапе. Све што зарадисмо некој пару тој ти је на крстаче и на серкмики и црпци.

– Па знам де, знам, тој ти је стоти пут веће к’ко ми казујеш; и на коштелке да си тол’ко пут зборија, запазиле бе; ја несам малеч’к да не знам што работим и ја ако те орезил...

– Море знам ти је друство, за тој ти зборим; је ти реко: не треба да видим, с’лте да чујем – ће излетиш на дућан к’ко коска што гу фрљаш на банзу (куче).

Све му је добро било и газда је бија, док не дођоше овија швабски санд’ци и крстаче од мермери с’с златна словја!

Б’ш до његов дућан беше узеја дућан неки Коста Мештеров! Ђавол да га знаје одакле дође с тија с’нд’ци и мермерске плоче. Испуни пун дућан.

Свет к’ко свет, трчи на ново к’ко мува на сурутку. Там’н неки умре, Чифутка се зарадује, протрља руке и викне: ајде Боже помогни да падне нека пара. К’д оћеш! Они право те у Косту Мештеровог! Не прође мало, па тој исто. Па и сељаци по богати почеше мермерске плоче.

Седи Чифутка и мисли се – што да праји? Сина питује, син ћути, жену питује и она јадница ништо не зна па и она ћути. Мука жива: иска се живи а пазар слаб. Тој што падаше по нека пара од плоче и крстаче, па и тој престану.

Мислеја, мислеја, па се дигне при Ташка Догрмацију што правеше: лал’не вртешке, вретена, чекрци, разбоји и – мртвачки санд’ци, да се с њег допита, зашто га и њег’ боли због готови санд’ци.

– Боље с добро, Чифутке – почеја Ташко, – зашто је тај свет инајет. Овакој ћемо ми: викни га јед’н д’н на ђувеч од шкембики, а ја ћу други д’н на купуз с’с свињска ребра, а да смо све зајдно, па ти чашу с њег у дно, а ја ћу тој исто. Даклем, св’ки д’н га има напијемо, а види се да много воли вино, зашто у тај варош куд је он роден нема вино.

– Па после...? – рекаја Чифутка.

– После, после зна се: ће испрода све живо и ће попије, па нек’

крши главу...

– Добро је, Ташко, јутре код нас на ћуфтета.

* * *

– О комшијо, комшијо, људи смо: да изручамо к'ко комшије по јед'н ђувеч и да пивнемо, па да гледамо послу.

– Ја, знате комшија, моја жена тако н'уме да зготови... е Бог с њом: њој смешно, знате, и кад чује „ћувте“ а нек'моли да га једе!

Ташко гледа Чифутку, Чифутка у Ташка и дигну чаше па у дно. Чим виду да се комшија нацврцаја добро, почну шегу:

– Добри ти санд'ци, – почне Ташко, – ако да Бог ће те испратимо с наши у Горицу.

– А! То је фини еспап, солидни, и није скуп, и не...

– Јес', јес', – Чифутка упада – фини и овај посолен (солидни) еспап; ће да га слатко изручаш с мој камен, с'лте здравје од Бога.

– Ви мени, комшије, немојте замерити – ја и не могу још добро да разумем ваш говор, али ћу се трудити!

– Немаш к'д – Ташко одзбори.

– По овај д'н – дофрљи Чифутка.

К'д га добро накљуцају, одне-су га дом у први мрак а дућан на дуд.

Т'кој су терали половин годину, докле га не пропише и не растурише дућан, и док га не испратише из Н.!

Сас стари крстови и стари пазари терали су све до бугарски рат. Од т'г су почеле да опадају све радње и много заната се губу, па се т'кој прекарала и Ташко Догрмација и Тоне Чифутка.

На млађеји свет остањује!

Тод.

Политика, број 1048; 16.
децембар 1906. стр. 1-2